

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
Филология факультеті
Түркітану және тіл теориясы кафедрасы

«Компьютерлік лингвистика» пәні бойынша
код SSYa5208
ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

7M02307 – Лингвистика
Білім беру бағдарламасы
Оқу деңгейі: магистратура

Курс – 1
Семестр – 2
Кредит саны – 5

Алматы 2025

1. ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ

Пәннің мақсаты: Компьютерлік лингвистика пәнінде магистранттар тіл білімінің қолданбалы ғылымы, ондағы терминдермен таныса отырып, заманауи маңыздылығы жайында мәліметтер алады. Сонымен қатар компьютерлік лингвистика ғылымындағы негізгі рөлі мен қызметі, ғылыми бағыттағы ғалымдардың еңбектерімен таныса отырып, өзге пәндер арасындағы орнын анықтап, өзінше тұжырым жасап, қоғамдағы мәнін ашуға мүмкіндік береді.

Оқытудан күтілетін нәтижелер: Магистранттардың компьютерлік лингвистика жөніндегі теориялық-лингвистикалық білімін жинақтау;

Ақпараттық іздеу жүйелерін тиімді пайдалану;

Электронды деректер базасымен жұмыс істей алу және олардан қажетті ақпаратты таба білу;

Заманауи білімнің теориясы мен әдістемесі туралы білімді тиімді қолдану; инновациялық салалар мен зерттеудің жаңа әдістерін өз бетінше игеру;

зерттеу материалын іздеу, талдау және ұсыну әдістерін меңгеру; лингвистикалық материалды талдау;

Пән бойынша оқытылатын негізгі тақырыптар.

МОДУЛЬ 1 «Компьютерлік лингвистика» пәнінің ғылымдар арасындағы орны, зерттелуі мен зерттеуші ғалымдар.

Компьютерлік лингвистика пәнінің мақсаты мен міндеті. Тіл ғылымындағы алар орны, тарихы және негізгі ұғымы. Компьютерлік лингвистиканың теориялық және практикалық маңыздылығы. Гуманитарлық ғылымдар арасындағы рөлі мен қызметі.

Компьютерлік лингвистика қолданбалы лингвистиканың бағыты: АҚШ, Еуропа және ТМД-да компьютерлік лингвистиканың қалыптасуы.

Қазіргі компьютерлік лингвистика бойынша зерттеулердің сипаты.

Компьютерлік бағдарламалардың лингвистикалық қоры. Praat бағдарламасы: мақсаты мен міндеттері.

МОДУЛЬ 2. Корпустық лингвистика: Корпустың алғышарттары және корпустың түрлері.

Корпустар классификациясы. Әлем тілдерінің корпустары.

Лингвистикалық корпустардың негізгі сипаты. Ұлттық корпус: Қазақ тілінің ұлттық корпусын құрастыру мәселелері.

Корпустар классификациясы. Әлем тілдерінің корпустары.

Лингвистикалық корпустардың негізгі сипаты.

Компьютерлік тезаурус туралы мәлімет беру

Гипермәтін. Гипермәтіндік технологиялар.

Тіл мен ойлаудың компьютерлік модел

Модуль 3. Оқу үдерісіндегі компьютерлік бағдарламалар. Электрондық білім беру ресурстарының платформалары.

Мәтінді автоматты түрде аннотациялау және рефераттау: мақсаты мен міндеттері.

Тілді компьютерлік бағдарламалар арқылы үйрету.

Moodle жүйесі: артықшылықтары мен кемшіліктері.

Telegram жүйесі: тілді оқытудағы артықшылықтары

Тілді үйретудегі компьютерлік бағдарламалардың тиімділігі.

**Әдебиет:
негізгі:**

1. Жұбанов А.Қ. Компьютерлік лингвистикаға кіріспе. – Алматы, 2007.
2. Жұбанов А.Қ. Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы. Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2004. – 209 б.
3. Марчук Ю.Н. Компьютерная лингвистика: оқу құралы филология мамандығы бойынша жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2007. – 317 б.
4. Леонтьева Н.Н. Автоматическое понимание текстов: оқу құралы. – М.: Академия, 2006. – 304 б.
5. Соснина Е.П. Введение в прикладную лингвистику. – Ульяновск, 2012. – 108 б.
6. Claire Bradin Siskin. CALL on the Web – <http://edvista.com/claire/call.html>

Онлайн ресурстар

Бүкіл әлем лингвистерінің желілік ресурсы: The LINGUIST List

Америкалық лингвистикалық қоғамының ресми сайты: Linguistic Society of America

Лингвист-славистер қоғамының ресми сайты: The Slavic Linguistic Society

British National Corpus – <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>

Лингвоанализатор – www.rusf.ru/books/analysis

Қазақ тілі корпусы – <http://qazcorpus.kz/>, http://web-corpora.net/KazakhCorpus/search/?interface_language=kz

**2. ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ ТАПСЫРМАСЫН ОРЫНДАУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР: СТАНДАРТТЫ АУЫЗША OFFLINE**

2.1. Емтихан формасы: Offline стандартты ауызша. **Платформа:** Univer АЖ

2.2. Ауызша емтиханның мақсаты: пәнді оқу кезінде меңгерілген оқу нәтижелерін, дағдылар мен құзыреттіліктерді көрсету, өз ойларын ауызша нақты жеткізе білу, өз көзқарасын дәйекті түрде дәлелдеу.

2.3. Тапсырманы орындаудан күтілетін нәтижелер:

Ауызша емтиханның бір билетінде оқытылған курс бойынша оқу нәтижелерін анықтайтын және төменде сипатталған критерийлер бойынша бағаланатын 3 сұрақ болады:

1-ші сұрақ:

1- критерий. Курстың теориясы мен тұжырымдамасын білу; сипаттау мен түсіндірудің қисындылығы. 2- критерий. Курстың мазмұнында көрсетілген теориялық ережелерді мысалдармен түсіндіру және растау.

2- сұрақ:

3- критерий. Тандалған әдістеме мен технологияны ауызша практикалық тапсырмаларға қолдану. 4-критерий. Практикалық тапсырмада берілген негізгі мәселені шешу және мәнін ашу.

3-ші сұрақ:

5- критерий. Тандалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және ауызша сыни талдау.

6- критерий. Алынған нәтиженің өз тәжірибесімен негіздеуі.

2.4. Емтихан өткізу рәсімі.

2.4.1. Стандартты офлайн ауызша емтихан бекітілген кестеге сәйкес өткізіледі.

2.4.2. Ауызша емтиханның ұзақтығы күніне 6 академиялық сағаттан аспауы керек. Ауызша емтихан тапсыруға күніне 25 адамнан артық рұқсат етілмейді.

2.4.3. Ауызша емтихан өткізілетін бөлмеде бір мезгілде 5 емтихан алушыдан аспауы керек. Емтихан тапсырушылар тобының қалған бөлігі факультет ғимаратынан шықпастан емтихан бөлмесінің сыртында жеке шақыруды күтеді.

2.4.4. Емтихан бөлмесіне кірген кезде студент емтихан алушыға жеке басын куәландыратын құжатты ұсынуы және келу парағына қол қоюы қажет.

2.4.5. Емтихан кезінде билетке жауап бермей тұрып, тұруға және/немесе орнын ауыстыруға, аудиториядан шығуға тыйым салынады.

2.4.6. Ауызша емтихан өткізу кезінде емтихан билетін емтихан алушы өзі таңдайды.

2.4.7. Жауапқа дайындалу барысында студентке жауаптың қысқаша мазмұнын құрастыру парақтары беріледі. Оқушылардың ауызша жауап дайындау уақыты 10 минут. Жауапты қорғауға берілген уақыт 5 минуттан аспайды.

2.4.8. Фамилиясын хабарлаған соң студент билеттегі жауабын бастайды. Әрбір сұрақ сұраулықта көрсетілген максималды мүмкін ұпайлар негізінде бағаланады.

2.4.9. Емтихан қабылдаушы студенттің білім деңгейін тереңірек анықтау үшін оған қосымша сұрақтар қоюға, сондай-ақ емтихан картасының сұрақтары шеңберінде тапсырмалар мен мысалдар ұсынуға құқылы.

2.4.10. Емтихан кезінде студенттерге парақтарды, ұялы телефондарды, смарт сағаттарды және қосалқы ақпаратқа рұқсатсыз қол жеткізу үшін пайдаланылуы мүмкін басқа да техникалық және басқа құралдарды алып жүруге және/немесе пайдалануға **ТЫЙЫМ САЛЫНАДЫ**.

2.4.11. Егер студент емтиханға келіп, билетке жауап беруден бас тартса, емтиханды тапсыру «F» бағасымен бағаланады.

2.4.12. Ешқандай дәлелді себеп болмаса, емтиханға келмеу «F» бағасымен бағаланады.

2.4.13. Студент аталғандардың біреуін немесе бірнешеуін бұзған жағдайда емтихан жұмысын тоқтату туралы акт (бұдан әрі – Акт) толтырылады және пән бойынша «F» («қанағаттанарлықсыз») бағасы қойылады.

2.4.14. Емтихан кезінде осы Ережелерді бірнеше рет бұзғаны үшін студент факультеттің әдеп жөніндегі кеңесінің қарауына ұсынылады.

2.4.15. Емтихан кезіндегі барлық бұзушылықтар студенттің транскриптіне жазылады.

3. БАҒАЛАУ САЯСАТЫ

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ

ПӘН: «Компьютерлік лингвистика» Форма: Стандартты ауызша offline. Платформа: Univer АЖ

№	Балл	ДЕСКРИПТОРЫ					Қанағаттанарлықсыз	
		Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	25-49 %	0-24 %		
1 сұрақ	Критерий 1. Курстың теориясы мен тұжырымдамасын білу; сипаттау мен түсіндірудің қисындылығы	90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %	0-24 %	"Қанағаттанарлықсыз" деген баға қойылған мәселелерді дұрыс аспаған, қате дәлелдер, фактілік және сөйлеу қателіктері, дұрыс емес қорытынды жасағаны үшін қойылады.	"Қанағаттанарлықсыз" баға сонымен қатар негізгі ұғымдарды, теорияларды білмегені үшін; қорытынды бақылау ережелерін бұзғаны үшін қойылады.
		"Өте жақсы" деген баға сұрақтың толық ашылуын, әр тұжырым мен ойдың егжей-тегжейлі дәлелін қамтитын, логикалық және дәйекті түрде құрылған, аудиториялық сабақтардан құрастырылған тақырыптарының мысалдарымен расталған жауап үшін қойылады.	"Жақсы" деген баға сұрақтың барынша толық, бірақ терең емес қамтылуын, негізгі ережелердің қысқартылған дәлелдерін қамтитын жауап үшін қойылады, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігін бұзуға мүмкіндік береді. Жауапта стилистикалық қателіктер, терминдердің дұрыс қолданылмауы мүмкін.	"Қанағаттанарлық" деген баға билетте ұсынылған сұрақтардың толық емес жауаптары үшін қойылады, негізгі ережелерді үстірт дәлелдейді, баяндамада композициялық диспропорцияларға, материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігінің бұзылуына жол береді.	"Қанағаттанарлықсыз" деген баға қойылған мәселелерді дұрыс аспаған, қате дәлелдер, фактілік және сөйлеу қателіктері, дұрыс емес қорытынды жасағаны үшін қойылады.	"Қанағаттанарлықсыз" баға сонымен қатар негізгі ұғымдарды, теорияларды білмегені үшін; қорытынды бақылау ережелерін бұзғаны үшін қойылады.		
2 сұрақ	Критерий 2 Курстың мазмұнында көрсетілген теориялық ережелерді мысалдармен түсіндіру және растау.	90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %	0-24 %	Студент курстың негізгі теориялық ережелерін мысалдармен растамайды.	
		Жауап мысалдармен суреттелген; сауатты ғылыми тілде баяндалған, барлық терминдер мен ұғымдар дұрыс қолданылған және дұрыс ашылған.	Жауап нақты мысалдармен толық расталмаған. Кейбір дәлсіздіктер бар.	Студент теориялық ережелерді аудиториялық сабақтардан алынған мысалдарымен дәйектемейді.	Оқу курсының негізгі түсініктері қате түсіндіріледі.	Студент курстың негізгі теориялық ережелерін мысалдармен растамайды.		
3 сұрақ	Критерий 3. Тандалған әдістеме мен технологияны ауызша	90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %	0-24 %	Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмау; қорытынды және жалпылау жасай алмау.	
		Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа толық, дәлелді ауызша жауап беру, курстың практикалық мәселелерін шешу.	Оқу тапсырмасын ішінара орындау, курстың практикалық міндеттерін толық шешпей қойылған сұраққа толық емес, семантикалық	Материал фрагменттелген, логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық	Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі немесе жеткіліксіз ойластырылған жауап жоспары;	Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмау; қорытынды және жалпылау жасай алмау.		

	практикалық тапсырмаларға қолдану		делелсіз жауап беру; курс бойынша ғылыми стиль нормаларын сауатсыз пайдалану.	делелсіздіктерге жол беріледі, курстың теориялық білімі үстірт қолданылады.	тапсырмаларды шеше алмай, тапсырмаларды жалпы түрде орындау; нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктер.	Қорытынды бақылауды жүргізу қағидаларын бұзу.
	<i>Критерий 4.</i> Практикалық тапсырмада берілген негізгі мәселені шешу және мәнін ашу	Ғылыми ұғымдар қойылған тапсырманы шешуде еркін қолданылады, негізгі проблеманы логикалық және дәлелді түрде түсіндіреді.	Студенттің білімі бейімделген; жауаптар жеткіліксіз құрылымдалған, жауапта жетекші сұрақтың арқасында өздігінен түзете алатын фактілік қателер бар.	Ұсынылған материалдың мағынасы жоқ, пәнаралық байланыстар туралы түсінік жоқ.	Емтиханның мазмұны бойынша қосымша сұрақтардың көпшілігіне студентке жауап беру қиынға соғады немесе дұрыс жауап бермейді.	Студент материалды толық игерген жоқ. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.
3 сұрақ	<i>Критерий 5.</i> Тандалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және ауызша сыни талдау.	Ғылыми ережелер мен қолданылған әдістеме мен технологияның дәйекті, қисынды және дұрыс негіздемесі, сауаттылық, ғылыми стиль нормаларын сақтау, Материалды ұсынуда тұтастай дұрыс тұжырымдарға әсер етпейтін 1-2 дәлелсіздікке жол беріледі.	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлелсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жалпы деңгейіне әсер етпейді.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер, сондай-ақ практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлелсіздіктер бар	Тапсырма өрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылды.	Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, материалдар мен талдау құралдары пайдаланылмады.
	<i>Критерий 6.</i> Өз тәжірибесінен алынған нәтиженің негіздемесі.	Жауаптар мысалдармен және көрнекі материалдармен, соның ішінде білім алушының өз тәжірибесінен алынған мысалдармен көрнектеледі.	Емтихан билеті мәселесі бойынша өз тәжірибесінен алынған нәтижені негіздей отырып, қолданыстағы теориялардың, ғылыми мектептердің және бағыттардың 3-4 ережелерін кейбір дәлелсіздіктермен талдау	Оқу бағдарламасына сәйкес материалдың негізгі көлемін жеткіліксіз қолдану, оны жазабаша өз бетінше сипаттау кезінде қиындықтар туындайды.	Проблемалық сипаттағы сұрақтарға ауызша жауап беру кезінде қиындық туындайды.	Мысал келтіру кезінде курста оқылған әдістерді қолдану қабілетінің болмауы. Қорытынды бақылауды жүргізу қағидаларын бұзу.

Қорытынды баллды есептеу үлгісі

№	Балл	Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз
		90-100 %	70-89 %	50-69 %	25-49 %
					0-24 %
	Критерий				
1.	Критерий 1	100			
2.	Критерий 2		75		
3.	Критерий 3			60	
4.	Критерий 4				45
5.	Критерий 5	100			
6.	Критерий 6				49
	Итоговый %	200	75	60	94
					200 + 75 + 60 + 94 = 429 429 / 6 критерий = 71,5 Қорытынды балл (%) = 72

Есептеу кезінде алынған пайыздық көрсеткішке сүйене отырып, біз бағаны бағалау шкаласымен салыстыра аламыз. 72 балл, 70 баллдан 89 баллға дейінгі аралықта тұрған сон, бұл бағалау шкаласына сәйкес "Жақсы" санатына сәйкес келеді. Осылайша, емтихан білім алушылардың оқу жетістіктерін оларды дәстүрлі бағалау шкаласына және ECTS-ке ауыстыра отырып есепке алудың балдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесіне сәйкес 72 баллға, яғни "жақсы" деп бағаланады

Факультет деканы

Академиялық комитеттің төрағасы

Кафедра меңгерушісі

Дәріскер

Б.Ө. Жолдасбекова

Ж. Сарсенбай

Р.А. Авакова

П.Т. Медетбекова

Handwritten signature